

SỰ KHÔNG TUÂN THỦ CỦA CỘNG HÒA ÁC-MÊ-NI-A VỚI NGHỊ QUYẾT 822 (1993), 853 (1993), 874 (1993) VÀ 884 (1993) CỦA HỘI ĐỒNG BẢO AN LIÊN HỢP QUỐC

Tóm tắt

Hơn hai mươi năm trước, vào năm 1993, Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc đã thông qua bốn nghị quyết lên án việc sử dụng vũ lực chống lại A-đéc-bai-gian và sự chiếm đóng các lãnh thổ của đất nước này; tái khẳng định tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của A-đéc-bai-gian và quyền bất khả xâm phạm biên giới quốc tế; xác nhận rằng vùng Đa-ly Ka-ra-bắc (Na-gô-nô Ka-ra-bắc) là một phần của A-đéc-bai-gian; và yêu cầu ngay lập tức rút toàn bộ và vô điều kiện lực lượng đang chiếm đóng từ tất cả các vùng lãnh thổ bị chiếm đóng (nghị quyết 822 (1993), 853(1993), 874 (1993) và 884 (1993)). Các nghị quyết cũng chỉ ra những số liệu tham khảo cụ thể về việc vi phạm luật nhân quyền quốc tế, bao gồm cả sự dịch chuyển của một số lượng lớn dân thường ở A-đéc-bai-gian, các cuộc tấn công vào dân thường và đánh bom trên lãnh thổ A-đéc-bai-gian. Một loạt các tuyên bố của tổng thống Hội đồng Bảo an được thông qua giữa năm 1992 và 1995 cũng có nội dung tương tự.

Nói cách khác, các nghị quyết nêu trên là các phán quyết có thẩm quyền và ràng buộc nhất về vấn đề, xác nhận rằng các hành động quân sự đó là chống lại A-đéc-bai-gian, và những hành vi như vậy cấu thành hành vi vi phạm luật pháp quốc tế. Tuy nhiên, những yêu cầu của Hội đồng Bảo an vẫn chưa được thực hiện, và những nỗ lực hòa giải được thực hiện suốt hơn 20 năm trong khuôn khổ của Tổ chức An ninh và Hợp tác châu Âu vẫn chưa mang lại kết quả. Trong bối cảnh đó, với chủ đích làm chệch hướng sự chú ý của cộng đồng quốc tế khỏi nhu cầu cấp thiết trong việc giải quyết những vấn đề chính gây ra bởi sự xâm lược liên tục chống lại A-đéc-bai-gian, Ác-mê-ni-a đã liên tục bóp méo tình hình thực tế, hạ thấp

và hiểu sai các điều khoản nêu trong các Nghị quyết của Hội đồng Bảo an. Nghiên cứu dưới đây bác bỏ cách giải thích của Ác-mê-ni-a về các sự kiện và chứng minh sự cố tình không tuân thủ của Ác-mê-ni-a đối với các nghị quyết và những hành động liên tục của họ trong nhiều năm nhằm cản trở tiến trình hòa bình.¹

Sự khởi đầu của cuộc xung đột trong thời kỳ tiền độc lập

Như đã biết, giai đoạn ngày nay của cuộc xung đột giữa Ác-mê-ni-a và A-đéc-bai-gian bắt đầu vào cuối năm 1987, khi còn tồn tại Liên bang Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Xô Viết (Liên Xô), với các yêu sách lãnh thổ của Ác-mê-ni-a đối với vùng đất tự trị Đa-ly Ka-ra-bắc (Na-gô-nô Ka-ra-bắc) của A-đéc-bai-gian. Những tuyên bố đó đã đánh dấu sự khởi đầu của các cuộc tấn công nhằm vào người A-đéc-bai-gian và việc họ bị trục xuất khỏi vùng đất tự trị này và cả Ác-mê-ni-a. Đây là một bằng chứng rõ ràng cho thấy rằng các yêu cầu ly khai, mà đỉnh điểm là việc sát hại hàng ngàn thường dân A-đéc-bai-gian và trục xuất khoảng 1 triệu người A-đéc-bai-gian khỏi nhà của họ ở cả Ác-mê-ni-a và các vùng lãnh thổ bị chiếm đóng của A-đéc-bai-gian, ngay từ đầu đã không phải là “Khát vọng hòa bình”, như Ác-mê-ni-a khẳng định. Hơn nữa, trái với Hiến pháp Liên Xô, cả Ác-mê-ni-a và các thành viên của cộng đồng Đa-ly Ka-ra-bắc của Ác-mê-ni-a đã thông qua một số quyết định để đưa ra quá trình ly khai đơn phương đối với khu tự trị tự trị từ A-đéc-bai-gian. Trong số những quyết định đó có nghị quyết được thông qua bởi quốc hội Ác-mê-ni-a vào ngày 1 tháng 12 năm 1989 kêu

¹ Bài báo này đã được xuất bản trước đó và lưu hành dưới dạng tài liệu của Đại hội đồng Liên Hợp Quốc và Hội đồng Bảo an, xem U.N. Doc. A /67/875- S/2013/313.

gọi “sự thống nhất” cho Ác-mê-ni-a và Đa-ly Ka-ra-bắc. Trong sự tồn tại của Liên Xô, tất cả các quyết định như vậy của phía Ác-mê-ni-a đã bị chính quyền Liên Xô có thẩm quyền tuyên bố vô hiệu. Theo đó, A-đéc-bai-gian đã giành được độc lập với các ranh giới lãnh thổ mà nó có trong Liên Xô².

Thành tựu độc lập, leo thang xung đột và sự tham gia của Hội đồng Bảo an

Sau sự độc lập của hai nước Cộng hòa Liên Xô cũ, các cuộc tấn công vũ trang chống lại A-đéc-bai-gian ngày càng mạnh mẽ. Vào tháng 2 năm 1992, thị trấn Khô-gia-ly ở A-đéc-bai-gian bị xâm chiếm. Điều này xảy ra chưa đầy một tháng sau khi Hội đồng Bảo an nhắc lại cam kết nghiêm túc của Ác-mê-ni-a trong việc duy trì các Mục đích và Nguyên tắc của Hiến chương, bao gồm các nguyên tắc liên quan đến giải quyết tranh chấp hòa bình và không sử dụng vũ lực.³

Vào đầu Tháng 5 năm 1992, người Ác-mê-ni-a đã chiếm giữ thành phố Su-sa, trung tâm hành chính đông dân nhất của A-đéc-bai-gian ở Đa-ly Ka-ra-bắc. Trong thông báo từ Chủ tịch được thông qua vào ngày 12 tháng 5 năm 1992, Hội đồng Bảo an bày tỏ sự quan ngại sâu sắc bởi những báo cáo gần đây về sự xấu đi của tình hình liên quan đến Na-gô-nô Ka-ra-bắc và việc vi phạm các thỏa thuận ngừng bắn đã gây thiệt hại nặng nề tới cuộc sống của con người và thiệt hại vật chất trên diện rộng, hậu quả của chúng đối với các quốc gia trong khu vực và kêu gọi “tất cả các bên liên quan thực hiện tất cả các bước cần thiết để chấm dứt bạo lực”⁴ Mặc dù vậy, vào ngày 18 tháng 5 năm 1992, sau khi bị bắn phá bằng pháo trực tiếp từ trong lãnh thổ Ác-mê-ni-a, La-chin, quận nằm giữa Ác-mê-ni-a và vùng Đa-ly Ka-ra-bắc của A-đéc-bai-gian với dân cư chủ yếu là người A-đéc-bai-gian, đã bị chiếm đóng.

Đến cuối năm 1992, hai văn bản khác từ Chủ tịch đã được Hội đồng Bảo an thông qua.⁵ Tuy nhiên, những biện pháp đó trong Hội đồng Bảo an cũng như những nỗ lực của Tổ chức An ninh và Hợp tác Châu Âu (CSCE) đã không ngăn được chiến tranh. Nguyên nhân là do các yếu sách lãnh thổ của Ác-mê-ni-a đối với và các hành động quân sự chống lại A-đéc-bai-gian đã được nhắm ngay từ đầu để chiếm giữ các vùng lãnh thổ bằng vũ lực và thay đổi căn bản thành phần nhân khẩu học.

Các cuộc tấn công của Ác-mê-ni-a nhằm vào các khu vực ở A-đéc-bai-gian vào năm 1993 đã gợi ra một loạt bốn nghị quyết của Hội đồng Bảo an và ba Văn bản của Chủ tịch. Cần lưu ý rằng, trong

2 Tham khảo Báo cáo về chuẩn mực cơ bản về toàn vẹn lãnh thổ của các quốc gia và quyền tự quyết trong bối cảnh Ác-mê-ni-a tuyên bố xét lại, U.N. Doc. A/63/664 S/2008/823, đoạn 150-170

3 Xem Văn bản của Chủ tịch Hội đồng Bảo an S/23496 ngày 29 tháng 1 năm 1992.

4 Xem Văn bản của Chủ tịch Hội đồng Bảo an S/23904 ngày 12 tháng 5 năm 1992

5 Xem Văn bản của Chủ tịch Hội đồng Bảo an S/24493 ngày 26 tháng 8 năm 1992 và S/24721 ngày 27 tháng 10 năm 1992.

LIÊN HỢP QUỐC

Hội đồng bảo an

S/RES/822/1993

30/04/93

Nghị quyết 822 (1993)

Thông qua bởi Hội đồng Bảo an tại kỳ họp thứ 3205, ngày 30 tháng 4 năm 1993

Hội đồng Bảo an,

Nhắc lại những tuyên bố của Chủ tịch Hội đồng Bảo an ngày 29 tháng 1 năm 1993 (S/25199) và 6 tháng 4 năm 1993 (S/25539) về xung đột Nagorny-Karabakh,

Lưu ý báo cáo của Tổng Thư ký ngày 14 tháng 4 năm 1993 (S/25600),

Bày tỏ quan ngại sâu sắc về mối quan hệ suy giảm giữa Cộng hòa Armenia và Cộng hòa Azerbaijan,

Lưu ý báo động về sự leo thang của hành động thù địch bằng vũ lực của quân Armenia địa phương, cụ thể là việc xâm chiếm quận Kelbadjar của Cộng hòa Azerbaijan,

Quan ngại là tình hình này sẽ làm nguy hại đến hòa bình và ổn định của khu vực,

Bày tỏ quan ngại sâu sắc về việc số lượng lớn thường dân phải di dời và tình hình nhân đạo khẩn cấp tại khu vực, nhất là quận Kelbadjar,

Tái khẳng định sự tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của tất cả Nhà nước trong khu vực,

Tái khẳng định việc không xâm phạm biên giới quốc tế và không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ,

Bày tỏ ủng hộ với tiến trình hòa bình được thực hiện bởi Tổ chức An Ninh và Hợp tác Châu Âu và quan ngại sâu sắc về những ảnh hưởng lên tiến trình này bởi sự leo thang xung đột vũ trang,

1. Yêu cầu dừng lập tức mọi hành động thù địch để thiết lập một lệnh ngừng bắn lâu dài 93-24773 (E) /...

Văn bản Chủ tịch ngày 6 tháng 4 năm 1993, Hội đồng Bảo an lần đầu tiên bày tỏ “mối quan ngại sâu sắc của mình về sự xấu đi của mối quan hệ giữa Cộng hòa Ác-mê-ni-a và Cộng hòa A-đéc-bai-gian”, đặc biệt nhấn mạnh đến “cuộc xâm lược quận Kê-ba-gia của Cộng hòa A-đéc-bai-gian bởi các lực lượng Ác-mê-ni-a địa phương”, yêu cầu chấm dứt ngay lập tức mọi sự thù địch và rút các lực lượng này, “khẳng định lại chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của tất cả các quốc gia trong khu vực và quyền bất khả xâm phạm biên giới của họ.”⁶

Trong báo cáo ngày 14 tháng 4 năm 1993 được đệ trình theo yêu cầu của Hội đồng Bảo an, Tổng thư ký chỉ ra rằng “(sự) tăng cường chiến đấu trong và xung quanh Na-gô-nô Ka-ra-bắc, đặc biệt là các cuộc tấn công gần đây nhằm vào các quận Kê-ba-gia và Phi-du-li của A-đéc-bai-gian, đặt ra một mối đe dọa nghiêm trọng đối với việc duy trì hòa bình và an ninh quốc tế trong toàn bộ khu vực Liên Cáp-cát.”⁷ Đáp lại lời khẳng định của Ác-mê-ni-a rằng, “không có lực lượng quân sự nào từ Cộng hòa Ác-mê-ni-a tham gia vào chiến

6 Xem Văn bản của Chủ tịch Hội đồng Bảo an S/25539 ngày 6 tháng 4 năm 1993

7 Xem Báo cáo của Tổng thư ký căn cứ theo Tuyên bố của Chủ tịch Hội đồng Bảo an liên quan đến tình hình Na-gô-nô Ka-ra-bắc, U.N. Doc. S/25600, ngày 14 tháng 4 năm 1993, đoạn. 10.

LIÊN HỢP QUỐC

Hội đồng bảo an

S/RES/853/1993

29/07/93

Nghị quyết 853 (1993)

Thông qua bởi Hội đồng Bảo an tại kỳ họp thứ 3259, ngày 29 tháng 7 năm 1993

Hội đồng Bảo an,

Tái khẳng định Nghị quyết 822 (1993) ngày 30 tháng 4 năm 1993,

Căn nhắc báo cáo ngày 27 tháng 7 năm 1993 của Chủ tịch nhóm Minsk CSCE (S/26184),

Biểu tỏ quan ngại sâu sắc về mối quan hệ suy giảm giữa Cộng hòa Armenia và Cộng hòa Azerbaijan,

Ước vọng việc các bên liên quan chấp thuận thời gian biểu của những biện pháp khẩn cấp cần được triển khai để thực hiện Nghị quyết 822 (1993),

Lưu ý báo động sự leo thang của các hành động thù địch có vũ trang, cụ thể là việc chiếm quân Agdam tại Azerbaijan Cộng hòa,

Quan ngại là sự việc này gây nguy hại tới hòa bình và ổn định trong khu vực,

Tái biểu tỏ quan ngại sâu sắc về việc số lượng lớn dân thường tại Azerbaijan Cộng hòa phải tản cư và tình hình nhân đạo khẩn cấp tại khu vực,

Tái khẳng định chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Azerbaijan Cộng hòa và mọi Nhà nước khác trong khu vực,

Tái khẳng định việc không xâm phạm biên giới quốc tế và không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ,

1. Liên án việc chiếm đóng quân Agdam và mọi khu vực khác tại Azerbaijan Cộng hòa,
2. Tiếp tục liên án mọi hành động thù địch trong khu vực, đặc biệt là tấn công nhằm vào dân thường và đánh bom khu dân cư,

...

sự ở quận Kê-ba-gia”⁸, Tổng Thư ký nói rõ rằng “việc sử dụng vũ khí hạng nặng như xe tăng T-72, máy bay trực thăng Mi-24 và máy bay cánh cố định tiên tiến đặc biệt đáng lo ngại và dường như cho thấy sự liên quan không chỉ của lực lượng địa phương”⁹.

Trong mối quan hệ đó, trong nghị quyết 822 (1993) được thông qua vào ngày 30 tháng 4 năm 1993, Hội đồng Bảo an đã tái khẳng định nguyên tắc không chấp nhận “việc sử dụng vũ lực để mua lại lãnh thổ”, áp dụng cho quan hệ liên quốc gia, yêu cầu “chấm dứt ngay lập tức tất cả các hành động thù địch nhằm thiết lập một lệnh ngừng bắn lâu dài, cũng như rút ngay lập tức tất cả các lực lượng chiếm đóng khỏi quận Kê-ba-gia và các khu vực bị chiếm đóng gần đây của A-déc-bai-gian”¹⁰. Trong các tuyên bố của mình sau khi bỏ phiếu, một số thành viên Hội đồng đã chỉ ra phía Ác-mê-ni-a phải chịu trách nhiệm cho sự leo thang chiến sự vũ trang và cản trở các sáng kiến hòa bình. Theo đó, đại diện của Vương quốc Anh và Bắc Ai-len đã nêu quan điểm rằng thực tế, “cuộc tấn công mới nhất đã một lần nữa xảy ra cùng lúc với những nỗ lực mới trong Tổ chức An

ninh và Hợp tác Châu Âu (CSCE) để bắt đầu lại cuộc đàm phán và “... luôn là một sự thiếu thiện chí từ một phe đang chiến thắng trên chiến trường để bắt kỳ nỗ lực thỏa hiệp nào được thực hiện”¹¹.

Sau khi thông qua Nghị quyết 822 (1993) của Hội đồng Bảo an, Nhóm CSCE Minsk, bao gồm chín quốc gia, đã xây dựng “thời gian biểu của các bước khẩn cấp” để thực hiện nghị quyết. Trong báo cáo của mình với Chủ tịch Hội đồng Bảo an ngày 27 tháng 7 năm 1993, Chủ tịch Hội nghị CSCE Minsk, ông Mario Raffaelli, nhấn mạnh rằng phía Ác-mê-ni-a đã coi thường các yêu cầu của Hội đồng Bảo an, tiến hành một cuộc tấn công, chiếm giữ thêm các vùng lãnh thổ ở A-déc-bai-gian và thách thức các nỗ lực hòa giải nhằm hướng tới một thỏa thuận. Do đó, theo ông Raffaelli, trong khi một cuộc họp của chín quốc gia của Nhóm CSCE Minsk ở Rô-ma vào ngày 22 và 23 tháng 7 năm 1993 “đang diễn ra và chúng tôi đang hoàn thiện phiên bản cuối cùng của thời gian biểu, chúng tôi đã nhận được tin rằng thành phố Ác-đam, sau khi tiếp tục leo thang chiến sự và tấn công vũ trang, đã bị lực lượng đối lập chiếm giữ. Sau đó, chúng tôi đã phải đối mặt với một tình huống mà ở đó không chỉ có nghị quyết 822 (1993) không được thực hiện ba tháng từ khi được thông qua, mà thêm các vùng lãnh thổ khác của Cộng hòa A-déc-bai-gian bị chiếm giữ”¹². Chủ tịch Hội nghị CSCE Minsk cho biết thêm “việc chiếm giữ Ác-đam hoàn toàn mâu thuẫn với những đảm bảo của người Ác-mê-ni-a tại Na-gô-nư Ka-ra-bắc trong quá khứ rằng họ vẫn cam kết giải quyết cuộc xung đột bằng biện pháp hòa bình và đặc biệt là họ không có ý định chiếm Ác-đam”. Theo ông Raffaelli, việc lấy Ác-đam không thể được bào chữa với lý do tự vệ: “Bản thân tôi đã đến thăm nơi này và, từ những gì đoàn công tác của tôi và tôi đã thấy, tôi đánh giá tình hình quân sự ở Ác-đam không phải mới đe dọa quân sự nghiêm trọng với Na-gô-nư Ka-ra-bắc”¹³.

Sau khi tham khảo ý kiến với chín quốc gia của Nhóm CSCE Minsk, Chủ tịch Hội nghị CSCE Minsk đã đưa ra tuyên bố, “mạnh mẽ lên án việc chiếm đóng thành phố Ác-đam của A-déc-bai-gian và yêu cầu việc chấm dứt ngay lập tức hành động thù địch và rút khỏi lãnh thổ chiếm đóng”. Theo tuyên bố, “hành động không thể chấp nhận được này xảy ra vào đúng thời điểm chín quốc gia đang họp để chuẩn bị phiên bản cuối cùng của thời gian biểu ngừng bắn”. Chín quốc gia của Nhóm CSCE Minsk đặc biệt chú ý đến thực tế rằng, “(việc chiếm giữ) vi phạm các cam kết trực tiếp và lặp đi lặp lại với Chủ tịch Hội nghị Minsk bởi các nhà lãnh đạo của cộng đồng Na-gô-nư Ka-ra-bắc của Ác-mê-ni-a rằng họ sẽ không chiếm giữ Ác-đam”¹⁴. Họ đã kết luận bằng cách nhấn mạnh rằng “hành vi trên, tương tự với những hành động đối với lãnh thổ Kê-ba-gia của A-déc-bai-gian, đặt câu hỏi liệu có thể tiếp tục đưa nhóm này vào quá trình đàm phán CSCE cho cuộc xung đột Na-gô-nư Ka-ra-bắc”¹⁵.

8 Như trên., đoạn 2

9 Như trên., đoạn 10, có nhấn mạnh.

10 Nghị quyết 822 (1993) ngày 30 tháng 4 năm 1993 của Hội đồng Bảo an.

11 Xem U.N. Doc. S/PV3205, trang 12, có nhấn mạnh.

12 Xem U.N. Doc. S/26184, phụ lục, đoạn 9.

13 Như trên., đoạn 12, có nhấn mạnh

14 Xem U.N. Doc. S/26184, phụ lục, có nhấn mạnh.

15 Như trên., có nhấn mạnh

Tuyên bố nêu trên của chín quốc gia thuộc Nhóm CSCE Minsk cũng nhắc lại trách nhiệm của Ác-mê-ni-a: “Những người khuyến khích cộng đồng người Ác-mê-ni-a ở Na-gô-nư Ka-ra-bắc tiếp tục chiến đấu và xâm lấn vào các vùng lãnh thổ xung quanh phải chia sẻ trách nhiệm về số lượng người Ác-mê-ni-a thương vong và sự hủy diệt lên nền kinh tế Ác-mê-ni-a”¹⁶

Ngày 29 tháng 7 năm 1993, Hội đồng Bảo an đã thông qua nghị quyết 853 (1993), lên án việc chiếm giữ quận Ác-đam và tất cả các vùng bị chiếm đóng gần đây của A-đéc-bai-gian, yêu cầu chấm dứt ngay lập tức sự thù địch và rút các lực lượng chiếm đóng có liên quan từ các khu vực chiếm đóng của Cộng hòa A-đéc-bai-gian ngay lập tức, toàn bộ và vô điều kiện. Hội đồng Bảo an cũng tái khẳng định về quyền chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của A-đéc-bai-gian và của tất cả các quốc gia khác trong khu vực, và “quyền bất khả xâm phạm biên giới quốc tế và việc không chấp nhận sử dụng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ”¹⁷

Các tuyên bố của các thành viên Hội đồng sau khi bỏ phiếu.

Đại diện Pa-ki-xtan tuyên bố:

“Pa-ki-xtan lên án cuộc xâm lược của người Ác-mê-ni-a đang tiếp tục chống lại Cộng hòa A-đéc-bai-gian và yêu cầu rút ngay lập tức lực lượng Ác-mê-ni-a khỏi tất cả các lãnh thổ chiếm đóng của A-đéc-bai-gian. Chúng tôi kêu gọi Cộng hòa Ác-mê-ni-a tôn trọng chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ và độc lập chính trị của Cộng hòa A-đéc-bai-gian, và chúng tôi kêu gọi giải quyết vấn đề công bằng và hòa bình trên cơ sở tôn trọng các nguyên tắc toàn vẹn lãnh thổ của các quốc gia và sự bất khả xâm phạm của biên giới được quốc tế công nhận.”¹⁸

Theo đại diện của Pháp, “những sự kiện gần đây, đánh dấu bởi các cuộc tấn công của lực lượng địa phương Ác-mê-ni-a nhằm vào Ác-đam, đã vi phạm các cam kết nhân dịp đoàn công tác CSCE đến làm việc tại vùng này. Điều này đã được chỉ rõ trong Nghị quyết và cần phải bị lên án một cách rõ ràng.”¹⁹

Thể hiện sự quan ngại sâu sắc của giới lãnh đạo Nga trước các hành động tấn công của các lực lượng vũ trang Ác-mê-ni-a tại Na-gô-nư Ka-ra-bắc khi chiếm giữ thị trấn Ác-đam của A-đéc-bai-gian, đại diện Liên bang Nga lưu ý rằng “những hành động này đã được thực hiện mặc dù có sự đảm bảo với Phía Nga bởi các đại diện chính thức của Ác-mê-ni-a rằng không có hoạt động tấn công mật đất nào của các đơn vị của Na-gô-nư Ka-ra-bắc Ác-mê-ni-a sẽ được triển khai và họ không có ý định tấn công Ác-đam.”²⁰

Đại diện của Hợp chúng quốc Hoa Kỳ tuyên bố rằng, “việc chiếm Ác-đam không thể được biện minh bằng bất kỳ nhu cầu tự vệ nào”, thêm vào đó, nghiêm trọng hơn, “hành động này đã phá vỡ

tiến trình hòa bình...”²¹

Theo đại diện của Bra-xin, việc chiếm quận Ác-đam của A-đéc-bai-gian “...gây phương hại đến những nỗ lực đàm phán.”²²

Đại diện Hung-ga-ri nhấn mạnh với sự thất vọng tăng dần, “trong trường hợp không có hành động quốc tế hiệu quả chống lại bạo lực và diệt chủng tùy tiện, một số bên có thể nghĩ rằng mục tiêu của họ có thể đạt được thông qua xâm lược và lãnh thổ có thể giành được thông qua việc sử dụng vũ lực và ép hàng trăm ngàn người tị bô nhà cửa của họ mà hoàn toàn không bị trừng phạt.”²³

Đại diện của Vê-nê-xu-ê-la kêu gọi “sự lưu tâm của Cộng hòa Ác-mê-ni-a đối với các trách nhiệm mà cộng đồng quốc tế đặt ra, về cả sự tham gia của Ác-mê-ni-a trong cuộc xung đột và khả năng đóng góp hiệu quả của quốc gia này vào việc kết thúc (xung đột) ngay lập tức.”²⁴

Theo đại diện của Tây Ban Nha, “sự tăng dần các chiến dịch quân sự trùng với hội nghị Rô-ma không chỉ cho thấy các cam kết liên tục được đưa ra bởi cộng đồng Ác-mê-ni-a ở Na-gô-nư Ka-ra-bắc đã bị vi phạm, mà còn là một ví dụ coi thường các nguyên tắc của luật pháp quốc tế ... Ông cũng bổ sung rằng phái đoàn của ông cho rằng việc chiếm thành phố Ác-đam và quận lân cận có nghĩa là nghị quyết 822 (1993) của Hội đồng Bảo an rõ ràng đã bị vi phạm.”²⁵ Nghị quyết của Hội đồng Bảo an 822 (1993) và 853 (1993), các tuyên bố và lời kêu gọi nêu trên của các thành viên Hội đồng và các nỗ lực hòa giải từ CSCE đã không ngăn được phía Ác-mê-ni-a tiếp tục các hành động tấn công và chiếm giữ các lãnh thổ mới ở A-đéc-bai-gian.

Trong thông báo chủ tịch được thông qua vào ngày 18 tháng 8 năm 1993, Hội đồng Bảo an đã lên án cuộc tấn công vào khu vực Phi-du-li của A-đéc-bai-gian và yêu cầu “ngừng tất cả các cuộc tấn công và chấm dứt ngay lập tức việc bắn phá, gây nguy hiểm cho hòa bình và an ninh khu vực, và một cuộc rút quân ngay lập tức, toàn diện và vô điều kiện của các lực lượng chiếm đóng khỏi khu vực Phi-du-li, từ Kê-ba-gia và Ác-đam và các khu vực chiếm đóng gần đây khác của Cộng hòa A-đéc-bai-gian. Hội đồng cũng tái khẳng định về “quyền chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Cộng hòa A-đéc-bai-gian và của tất cả các quốc gia khác trong khu vực và quyền bất khả xâm phạm biên giới” và bày tỏ mối quan ngại sâu sắc đối về ảnh hưởng của những hành động thù địch trên đối với những nỗ lực của Nhóm Minsk về An ninh và Hợp tác Châu Âu (CSCE) để đạt được giải pháp hòa bình cho cuộc xung đột.” Vai trò của Ác-mê-ni-a được nhấn mạnh, quốc gia này được kêu gọi sử dụng “ảnh hưởng độc nhất” của mình và “đảm bảo rằng các lực lượng liên quan không được cung cấp các phương tiện để tiếp tục mở rộng chiến dịch quân sự.”²⁶

16 Như trên, có nhấn mạnh

17 Nghị quyết 853 (1993) ngày 29 tháng 7 năm 1993 của Hội đồng Bảo an

18 Xem U.N. Doc S/PV.3259, trang 7

19 Như trên., trang 8

20 Như trên., trang 9-10

21 Như trên., trang 12

22 Như trên.,

23 Như trên., trang 14-15

24 Như trên., trang 16

25 Như trên., trang 17

26 Xem U.N Doc. S/26326

Bất chấp các yêu cầu nêu trên của Hội đồng Bảo an, các lực lượng Ác-mê-ni-a tiếp tục các hoạt động tấn công ở A-déc-bai-gian và hoàn thành việc chiếm giữ Phi-du-li vào ngày 23 tháng 8 năm 1993. Cùng ngày, họ chiếm được quận Gia-bra-in và vào ngày 31 tháng 8 năm 1993, quận Gu-ba-li của A-déc-bai-gian. Tổng kết lại, trong vòng chưa đầy một tháng sau khi Nghị quyết 853 (1993) của Hội đồng Bảo an được thông qua, lực lượng Ác-mê-ni-a đã tấn công và chiếm được ba quận khác của A-déc-bai-gian nằm bên ngoài khu vực Đa-ly Ka-ra-bắc.

Vào cuối tháng 10 năm 1993, Chủ tịch Hội đồng CSCE, Nam tước phu nhân Margaretha af Ugglas, đã đến thăm ba quốc gia Nam Cấp-cát, Ác-mê-ni-a, A-déc-bai-gian và Gru-di-a. Trong báo cáo về chuyến thăm của bà, các ý kiến sau đây thu hút sự chú ý đặc biệt:

“...Tôi đã gặp lãnh đạo của Na-gô-nô Ka-ra-bắc để thảo luận với họ về triển vọng đạt được một số tiến bộ trong việc giải quyết các vấn đề liên quan đến cuộc xung đột. Đại diện nơi này, ông Kocharyan, đã tách mình ra khỏi cách tiếp cận toàn diện của Nhóm Minsk trong việc cố gắng giải quyết các vấn đề của cuộc xung đột. Ông đặt câu hỏi về sự khôn ngoan của việc nhượng bộ đơn phương sang phía bên kia trước khi bắt đầu Hội nghị Minsk - những nhượng bộ như vậy là một phần không thể thiếu của thời gian biểu.”²⁷

Chủ tịch Văn phòng Hội đồng CSCE cũng nói thêm: “...sự gia tăng lãnh thổ đang bị chiếm đóng, sự không chắc chắn về việc mở rộng và củng cố lệnh ngừng bắn, số lượng người tị nạn ngày càng tăng và không cấp bách trong giải quyết xung đột là tất cả các yếu tố làm phát sinh mối quan ngại sâu sắc. Rắc rối không kém là chính sách tiêu thổ không thể chấp nhận được bởi các lực lượng quân sự của Na-gô-nô Ka-ra-bắc. Tôi đã nêu ra vấn đề thứ hai và bày tỏ quan điểm của riêng tôi về thực trạng này rất rõ ràng, cả trong các cuộc thảo luận với đại diện của Ác-mê-ni-a và các cuộc nói chuyện của tôi với lãnh đạo của Na-gô-nô Ka-ra-bắc.”²⁸

Vào ngày 14 tháng 10 năm 1993, Hội đồng Bảo an đã thông qua nghị quyết 874 (1993), “tái khẳng định quyền chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Cộng hòa A-déc-bai-gian và của tất cả các quốc gia khác trong khu vực” và “quyền toàn vẹn lãnh thổ, phân đôi việc dùng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ” và kêu gọi các bên liên quan “thực hiện lệnh ngừng bắn có hiệu quả và lâu dài được thực hiện với sự hỗ trợ trực tiếp của Chính phủ Liên bang Nga cho Nhóm CSCE Minsk”, nhắc lại “hỗ trợ đầy đủ cho tiến trình hòa bình, và kêu gọi việc thực hiện ngay các bước đối ứng và khẩn cấp được quy định trong “Thời gian biểu điều chỉnh” của Nhóm CSCE Minsk, bao gồm rút quân khỏi các lãnh thổ bị chiếm đóng gần đây và loại bỏ mọi trở ngại đối với liên lạc và giao thông vận tải.”²⁹

27 Văn bản liên lạc CSCE số 301, Prague, ngày 19 tháng 11 năm 1993, trang 8

28 Như trên., có nhấn mạnh.

29 Nghị quyết 874 (1993) ngày 14 tháng 10 năm 1993 của Hội

Tuy nhiên, ngay sau khi nghị quyết đó được thông qua và bất chấp những nỗ lực ngoại giao mạnh mẽ và thỏa thuận ngừng bắn đạt được vào ngày 24 tháng 10 năm 1993, các hoạt động quân sự trong khu vực đã tái diễn và lực lượng Ác-mê-ni-a đã chiếm đóng hai quận khác của A-déc-bai-gian nằm ngoài vùng Đa-ly Ka-ra-bắc, cụ thể là, Gô-ra-đi và Dê-a-chan. Vào ngày 26 tháng 10 năm 1993, Chủ tịch Hội đồng CSCE bày tỏ quan ngại sâu sắc về vấn đề trên, nhấn mạnh rằng “việc chiếm đóng lãnh thổ bằng vũ lực không bao giờ có thể được chấp nhận làm cơ sở cho các yêu sách lãnh thổ.”³⁰ Một tuyên bố được phê duyệt vào ngày 4 Tháng 11 năm 1993 bởi chín quốc gia của Nhóm CSCE Minsk, liên quan đến những diễn biến mới nhất trong cuộc xung đột, bày tỏ nội dung tương tự: “Không thể công nhận sự chiếm đoạt lãnh thổ bằng vũ lực, và việc chiếm giữ lãnh thổ không thể được sử dụng để nhận được sự công nhận quốc tế hoặc áp đặt thay đổi địa vị pháp lý.”³¹ Trong tuyên bố ngày 9 tháng 11 năm 1993, Liên minh châu Âu đã nhắc lại “sự coi trọng đối với toàn vẹn lãnh thổ và chủ quyền của Cộng hòa A-déc-bai-gian, theo các nguyên tắc của CSCE.”³²

Vào ngày 12 tháng 11 năm 1993, Hội đồng Bảo an đã thông qua nghị quyết 884 (1993), đặc biệt lên án “sự chiếm đóng quận Dan-ghê-lan và thành phố Gô-ra-đi, tấn công thường dân và bắn phá lãnh thổ của Cộng hòa A-déc-bai-gian”; yêu cầu các bên liên quan “chấm dứt ngay lập tức các hành động thù địch có vũ trang, rút các lực lượng chiếm đóng ở quận Dê-a-chan và thành phố Gô-ra-đi, và rút các lực lượng khỏi các vùng bị chiếm đóng gần đây của Cộng hòa A-déc-bai-gian và mạnh mẽ kêu gọi các bên liên quan nghiêm túc thực hiện lệnh ngừng bắn hiệu quả và lâu dài với sự hỗ trợ trực tiếp của Chính phủ Liên bang Nga với Nhóm CSCE Minsk, và tiếp tục tìm cách đàm phán giải quyết xung đột... Hội đồng cũng tái khẳng định “chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Cộng hòa A-déc-bai-gian và của tất cả các quốc gia khác trong khu vực, quyền bất khả xâm phạm biên giới được quốc tế công nhận và không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để giành lấy lãnh thổ.”³³

Trong tuyên bố trước khi bỏ phiếu, đại diện Pa-ki-xtan tuyên bố như sau:

“Đoàn của tôi vẫn quan tâm sâu sắc đến tình hình ở Cộng hòa A-déc-bai-gian bởi sự xâm lược lên lãnh thổ của họ. Hội đồng phải nhận thức ngay lập tức về cuộc tấn công mới nhất được phát động bởi các lực lượng Ác-mê-ni-a và sự chiếm đóng các quận Di-cô-ni, Phi-du-li, Dan-ghê-lan và Cu-ba-li của A-déc-bai-gian. Điều này không chỉ cấu thành vi phạm chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của một quốc gia thành viên Liên hợp quốc, mà sự xâm lược còn dẫn

đồng Bảo an

30 Văn bản liên lạc CSCE số 284, Prague ngày 26 tháng 10 năm 1993, có nhấn mạnh

31 Xem U.N Doc S/26718, đính kèm I, có nhấn mạnh.

32 Xem U.N Doc S/26728, phụ lục.

33 Nghị quyết 884 (1993) ngày 12 tháng 11 năm 1993 của Hội đồng Bảo an

đến một thảm kịch nhân đạo khổng lồ, buộc hơn 60.000 cư dân địa phương phải rời bỏ nhà cửa và tìm nơi ẩn náu ở các nước láng giềng.”³⁴

Một số thành viên Hội đồng đã đưa ra tuyên bố sau khi bỏ phiếu, lên án việc sử dụng vũ lực quá mức, tập trung vào yêu cầu chấm dứt ngay lập tức các cuộc tấn công vũ trang, khôi phục lệnh ngừng bắn và bày tỏ sự ủng hộ của họ đối với tiến trình CSCE Minsk. Ngoài ra, một sự nhấn mạnh đặc biệt đã được thực hiện đối với tình trạng nhân đạo khẩn trong khu vực, đặc biệt là việc di dời cưỡng bức một số lượng lớn dân thường ở A-déc-bai-gian. Một số thành viên Hội đồng lưu ý tầm quan trọng của nguyên tắc không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ. Đại diện của Pháp bày tỏ mối quan tâm nghiêm túc của Chính phủ về việc “tiếp diễn tình trạng thù địch gần đây giữa các bên liên quan trong cuộc xung đột Na-gô-nu Ka-ra-bắc và về sự chiếm đóng quận Dan-ghe-lan, dẫn đến việc hàng chục nghìn người buộc phải di dời, dân số của khu vực còn chịu đựng nhiều hơn nữa.”³⁵

Ông lưu ý thêm những điều sau:

“Những sự vụ này đáng bị lên án một cách mạnh mẽ nhất. Hội đồng đã thực hiện điều đó một cách rõ ràng bằng cách thông qua nghị quyết này. Việc chiếm lãnh thổ bằng vũ lực là không thể chấp nhận được và làm như vậy (chiếm đóng) cho các mục đích đàm phán không thể nhận được sự đồng tình. Chúng tôi yêu cầu chấm dứt ngay lập tức các hành động thù địch vũ trang, rút đơn phương các lực lượng chiếm đóng khỏi quận Dê-a-chan và rút khỏi các vùng bị chiếm đóng gần đây khác của Cộng hòa A-déc-bai-gian theo thời gian biểu điều chỉnh của Nhóm Minsk.”³⁶

Đại diện Hung-ga-ri tuyên bố như sau:

“Chúng tôi muốn nhấn mạnh tầm quan trọng của việc tái khẳng định, trong nghị quyết vừa được thông qua, về chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Cộng hòa A-déc-bai-gian và của tất cả các quốc gia khác trong khu vực, cũng như sự tái khẳng định nội dung của nghị quyết về việc không chấp nhận sử dụng vũ lực để chiếm lãnh thổ. Chúng tôi cũng muốn nhấn mạnh vị trí được nêu trong tuyên bố của Nhóm Minsk ngày 4 tháng 11 vừa qua, rằng việc chiếm giữ lãnh thổ không thể được sử dụng để cố gắng đạt được sự công nhận quốc tế hoặc áp đặt thay đổi tình trạng pháp lý.”³⁷

Đại diện của Vương quốc Anh nhấn mạnh rằng, việc “vi phạm chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Cộng hòa A-déc-bai-gian và tất cả các quốc gia khác trong khu vực, phải chấm dứt, theo như nội dung của Nghị quyết này và các Nghị quyết trước.”³⁸

Theo Bra-xin: “Nghị quyết hôm nay bổ sung cho các nghị quyết 822 (1993), 853 (1993) và 874 (1993). Các bên liên quan khác phải tuân thủ đầy đủ các nghị quyết đó, bao gồm các điều khoản

34 Xem U.N Doc S/PV.3313, trang 4-5

35 Như trên., trang 6-7

36 Như trên., có nhấn mạnh

37 Như trên., trang 9-10, có nhấn mạnh

38 Như trên., trang 10-11

LIÊN HỢP QUỐC

Hội đồng Bảo an

S/RES/874/1993

14/10/93

Nghị quyết 874 (1993)

Thông qua bởi Hội đồng Bảo an tại kỳ họp thứ 3292, ngày 14 tháng 10 năm 1993

Hội đồng Bảo an,

Tái khẳng định Nghị quyết 822 (1993) ngày 30 tháng 4 năm 1993 và 853 (1993) ngày 29 tháng 7 năm 1993 và nhắc lại tuyên bố của Chủ tịch Hội đồng, thay mặt cho Hội đồng, đọc ngày 18 tháng 6 năm 1993 (S/26326),

Căn nhắc là thư ngày 1 tháng 10 năm 1993 từ Chủ tịch Hội nghị Minsk CSCE về vấn đề Nagorno-Karabakh gửi tới Chủ tịch Hội đồng Bảo an (S/26521),

Bày tỏ quan ngại sâu sắc về việc tiếp diễn xung đột tại và xung quanh vùng Nagorno-Karabakh của Azerbaijan Cộng hòa, và căng thẳng giữa Cộng hòa Armenia và Azerbaijan Cộng hòa có thể ảnh hưởng tới hòa bình và an ninh trong khu vực,

Ghi nhận những cuộc họp cấp cao diễn ra tại Moscow ngày 8 tháng 10 năm 1993 và bày tỏ hy vọng rằng những cuộc họp này sẽ đóng góp tích cực vào cải thiện tình hình và giải quyết mâu thuẫn bằng biện pháp hòa bình,

Tái khẳng định chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Azerbaijan Cộng hòa và mọi Nhà nước khác trong khu vực,

Tái khẳng định việc không xâm phạm biên giới quốc tế và không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ,

Tái bày tỏ quan ngại sâu sắc về những hậu quả người dân phải gánh chịu do cuộc xung đột và tình hình nhân đạo khẩn cấp tại khu vực, đặc biệt là số lượng lớn người dân phải tản cư tại Azerbaijan Cộng hòa,

1. **Kêu gọi** các bên liên quan có những giải pháp hiệu quả và vĩnh viễn nhằm thiết lập lệnh ngừng bắn như là kết quả của những tiếp xúc trực tiếp với sự hỗ trợ của Liên bang Nga và Nhóm Minsk CSCE.

93-55744 (E)

liên quan đến việc chấm dứt chiến sự vũ trang và các hành động thù địch, và rút các lực lượng khỏi các khu vực bị chiếm đóng gần đây của Cộng hòa A-déc-bai-gian.”³⁹

Lệnh ngừng bắn được xác lập vào ngày 12 tháng 5 năm 1994 và sau đó đã được xác nhận lại trong một số dịp. Vào ngày 26 tháng 4 năm 1995, Chủ tịch Hội đồng Bảo an đã đưa ra tuyên bố, bày tỏ “sự hài lòng của Hội đồng rằng lệnh ngừng bắn trong khu vực đã được thống nhất vào ngày 12 tháng 5 năm 1994 thông qua trung gian hòa giải Liên bang Nga cùng với Nhóm OSCE Minsk đã duy trì gần một năm”. Điều này hoàn toàn bác bỏ khẳng định của Ác-mê-ni-a, rằng A-déc-bai-gian bị cáo buộc từ chối tuân thủ các quy định chính trong các nghị quyết của Hội đồng Bảo an năm 1993 liên quan đến việc thiết lập lệnh ngừng bắn.⁴⁰

Trong tuyên bố chủ tịch được đề cập ở trên vào ngày 26 tháng 4 năm 1995, Hội đồng cũng đã “tái khẳng định tất cả các nghị quyết liên quan của mình về các nguyên tắc chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của tất cả các quốc gia trong khu vực” và cũng “không chấp nhận sử dụng vũ lực đối với việc chiếm đóng lãnh thổ.”⁴¹ Tuy nhiên,

39 Như trên., trang 11-13

40 Tham khảo U.N Doc S/2013/279

41 Tuyên bố của Chủ tịch Hội đồng Bảo an S/PRST/1995/21 ngày

LIÊN HỢP QUỐC

Hội đồng bảo an

S/RES/884/1993

12/11/93

Nghị quyết 884 (1993)

Thông qua bởi Hội đồng Bảo an tại kỳ họp thứ 3343, ngày 12 tháng 11 năm 1993

Hội đồng Bảo an,

Tại **khẳng định** Nghị quyết 822 (1993) ngày 30 tháng 4 năm 1993, 853 (1993) ngày 29 tháng 7 năm 1993 và 874 (1993) ngày 14 tháng 10 năm 1993,

Tại **khẳng định** sự ủng hộ tuyệt đối với tiến trình hòa bình khuôn khổ làm việc của CSCE, và nỗ lực không ngừng nghỉ của Nhóm Minsk CSCE,

Lưu ý bức thư ngày 9 tháng 11 năm 1993 từ Chủ tịch Văn phòng Hội nghị Minsk về vấn đề Nagorny Karabakh, gửi tới Chủ tịch Hội đồng Bảo an và văn bản kèm theo (S/25728, phụ lục),

Bày tỏ quan ngại sâu sắc về việc tiếp diễn xung đột trong và xung quanh vùng Nagorny Karabakh của Azerbaijan Cộng hòa, căng thẳng giữa Cộng hòa Armenia và Azerbaijan Cộng hòa, sẽ gây ảnh hưởng tới hòa bình và an ninh khu vực,

Lưu ý báo động về việc gia tăng hành động thù địch có vũ trang, vi phạm lệnh ngừng bắn, đặc biệt là việc chiếm quận Zangelan và thành phố Goradiz của Azerbaijan Cộng hòa,

Tại **khẳng định chủ quyền** và toàn vẹn lãnh thổ của Azerbaijan Cộng hòa và mọi Nhà nước khác trong khu vực,

Tại **khẳng định** việc không xâm phạm biên giới quốc tế và không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để chiếm đóng lãnh thổ,

Tại **bày tỏ quan ngại sâu sắc** về tình hình nhân đạo khẩn cấp ở quận Zangelan và thành phố Goradiz, phía Nam của Azerbaijan,

1. **Lên án** việc vi phạm lệnh ngừng bắn giữa các bên, gây hậu quả với hành động thù địch, đặc biệt **lên án** việc chiếm đóng quận Zangelan và thành phố Goradiz

93-63120 (E)

1...

một số yêu cầu chính của Hội đồng Bảo an, bao gồm việc rút các lực lượng khỏi các lãnh thổ bị chiếm đóng của A-déc-bai-gian, vẫn chưa được thực hiện. Hơn nữa, sự khăng khăng của Ác-mê-ni-a đối với các yêu sách thôn tính phi thực tế và các biện pháp nhất quán mà nước này thực hiện ở các vùng lãnh thổ bị chiếm đóng của A-déc-bai-gian nhằm củng cố hơn nữa hiện trạng chiếm đóng và ngăn chặn hơn 700.000 người A-déc-bai-gian tãn cư trong nước về nhà của họ là một thách thức mở đối với quá trình giải quyết xung đột và là mối đe dọa nghiêm trọng đối với hòa bình và an ninh khu vực cũng như quốc tế.

Trách nhiệm của Ác-mê-ni-a trong việc không tuân thủ các Nghị quyết của Hội đồng Bảo an

Đã có nhiều trường hợp trong lịch sử, các quốc gia cố gắng nguy trang vai trò của chính mình trong việc chiếm giữ lãnh thổ của một quốc gia khác bằng cách thiết lập các chế độ bù nhìn trong các lãnh thổ bị chiếm đóng.⁴² Như thực tế của các kịch bản trước đây, các chế độ như vậy đôi khi được hình thành với sự hợp tác của một số phân

26 tháng 4 năm 1995

42 Adam Roberts, "Chuyển hoá chiếm đóng quân sự: áp dụng luật chiến tranh và nhân quyền", từ http://www.ihl.org/ihl/Documents/roberts_militaryoccupation1.pdf

khúc dân số của quốc gia hoặc lãnh thổ bị chiếm đóng. Những đặc điểm này được chứng minh trong các chính sách và hành động của Ác-mê-ni-a trong các lãnh thổ bị chiếm đóng của A-déc-bai-gian. Hơn nữa, vì đã thành công trong việc buộc tất cả người dân A-déc-bai-gian rời khỏi vùng Đa-ly Ka-ra-bắc, Ác-mê-ni-a rất dễ dàng giới thiệu cộng đồng dân Ác-mê-ni-a của khu vực với tư cách là đại diện duy nhất. Ở một giai đoạn nhất định, những tuyên bố phi thực tế của Ác-mê-ni-a về vấn đề đó là một trở ngại nghiêm trọng trong tiến trình hòa bình, gây bất bình đẳng giữa "các bên liên quan" - người Ác-mê-ni-a và người A-déc-bai-gian tại Đa-ly Ka-ra-bắc:

"Trên cơ sở ủy nhiệm của Hội đồng Bộ trưởng CSCE ngày 24 tháng 3, giải pháp cho vấn đề này thuộc về Đoàn Chủ tịch Hội nghị [Minsk], sau khi tham khảo ý kiến của mười một quốc gia của Tập đoàn Minsk. Các khía cạnh khác của vấn đề này đã được nhất trí cao: quyết định rằng "các bên liên quan" sẽ tham gia vào quá trình làm việc của các nhóm công tác trong điều kiện bình đẳng với những bên tham gia khác, trong khi tại các phiên họp toàn thể họ sẽ chỉ có mặt và, nếu cần thiết, chỉ có thể bày tỏ quan điểm của mình thông qua Chủ tịch. Tuy nhiên, những quyết định này tác động đến cả hai bên liên quan mà không có sự phân biệt giữa họ. Trong quá trình tham vấn, Chủ tịch người Ý không thể tìm thấy bất kỳ sự đồng thuận nào giữa các quốc gia khác trong Nhóm Minsk cho luận điểm của Ác-mê-ni-a, mà theo đó, ủy nhiệm ngày 24 tháng 3 cho phép ông cho phe Ác-mê-ni-a của Na-gô-nô Ka-ra-bắc ưu tiên hơn phe A-dê-ri, hoặc thậm chí coi phe Ác-mê-ni-a là 'đại diện dân cư'.⁴³

Liên quan đến vai trò của Ác-mê-ni-a trong cuộc xung đột và hậu quả của nó, ngôn ngữ mơ hồ trong các nghị quyết của Hội đồng Bảo an chắc chắn không nên dẫn dắt sai. Không cần phải nói ra rằng các nghị quyết là sản phẩm của những thỏa hiệp chính trị khó khăn. Do đó, theo một thành viên Hội đồng, điều cần thiết là phải "đạt được sự cân bằng hợp lý giữa việc thừa nhận rằng căng thẳng tồn tại giữa Ác-mê-ni-a và A-déc-bai-gian và nhận ra bản chất cục bộ của cuộc chiến."⁴⁴ Theo đó, cốt lõi ở đây là ý định duy trì một sự cân bằng hợp lý, thay vì gọi mọi thứ theo đúng tên của chúng. Tuy nhiên, không chỉ vai trò của kẻ xâm lược Ác-mê-ni-a đã rất rõ ràng mà mức độ kiểm soát liên tục của nó đối với Đa-ly Ka-ra-bắc và các lãnh thổ chiếm đóng khác của A-déc-bai-gian là rất to lớn, và những hành động này đòi hỏi trách nhiệm của Nhà nước theo luật pháp quốc tế.⁴⁵

Như đã thấy từ các thông tin trên, các nghị quyết của Hội đồng Bảo an, các tuyên bố của Chủ tịch, cùng với các tài liệu của CSCE, đã đổ lỗi ở mức độ cao, đối với các lực lượng Ác-mê-ni-a địa phương và lãnh đạo của họ, trong khi Chính phủ Ác-mê-ni-a được kêu gọi "sử dụng ảnh hưởng độc đáo" của mình để đạt được sự tuân thủ của

43 Văn bản liên lạc CSCE số 279, Pra-ha, 15 tháng 9 năm 1992, trang 3, có nhấn mạnh

44 Xem S/PV.3205, trang 11

45 Xem Báo cáo về các quyền hợp pháp quốc tế của người tãn cư A-déc-bai-gian và trách nhiệm của Cộng hòa Ác-mê-ni-a, U.N. Doc. A/66/787, S/2012/289, đoạn 27.

họ với các yêu cầu của Hội đồng Bảo an. Trên thực tế, những nhân vật chủ chốt trong số những nhà lãnh đạo địa phương Ác-mê-ni-a ở Đa-ly Ka-ra-bắclà những Tổng thống hiện tại và trước đây của Ác-mê-ni-a. Tổng thống Ác-mê-ni-a hiện tại (từ 2008), Serzh Sargsyan, bắt đầu sự nghiệp với tư cách là “Chủ tịch” của phe ly khai “Hội đồng Lực lượng Tự vệ”, từ năm 1989 đến 1993, một vị trí mà ông rời khỏi năm 1993, để đảm nhận chức vụ Bộ trưởng Quốc phòng (và sau này là Thủ tướng) của Ác-mê-ni-a.⁴⁶ Người tiền nhiệm của ông, Robert Kocharyan, người mà Chủ tịch Hội đồng CSCE đã gặp trong chuyến thăm của bà tới Nam Cáp-cát vào tháng 10 năm 1993⁴⁷, là “Chủ tịch” đầu tiên của phe ly khai, từ 1994 đến 1997. Sau đó, ông chuyển đến Ác-mê-ni-a và trở thành Thủ tướng, và từ năm 1998 đến 2008 giữ chức Tổng thống Ác-mê-ni-a.⁴⁸ Sự nghiệp của Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Ác-mê-ni-a hiện tại, Seyran Ohanyan, cũng rất đáng chú ý, đặc biệt là việc thường xuyên luân chuyển công tác của ông giữa Ác-mê-ni-a và vùng Đa-ly Ka-ra-bắclà bị chiếm đóng của A-déc-bai-gian. Ông phục vụ tại nhiều vị trí khác nhau trong các “cơ cấu chỉ huy quân sự ly khai Hồi giáo” ở Đa-ly Ka-ra-bắclà từ năm 1992 đến 1998, trước khi được bổ nhiệm làm tư lệnh quân đoàn 5 của lực lượng vũ trang Ác-mê-ni-a. Năm tiếp theo, ông được bổ nhiệm làm Bộ trưởng Bộ Quốc phòng của cái được gọi là “Cộng hòa Na-gô-nô Ka-ra-bắclà” (NKR). Ông rời vị trí này vào năm 2007 để trở thành Thứ trưởng Bộ Quốc phòng - Tổng tham mưu trưởng của lực lượng vũ trang Ác-mê-ni-a. Từ năm 2008, Seyran Ohanyan giữ chức Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Ác-mê-ni-a.⁴⁹

Báo cáo về hậu quả pháp lý của sự xâm lược vũ trang của Cộng hòa Ác-mê-ni-a đối với Cộng hòa A-déc-bai-gian đã kết luận rằng, các “cơ quan hàng đầu theo luật (de jure) hiện nay của Ác-mê-ni-a là các cơ quan được công nhận trên thực tế (de facto) ngay cả khi treo biểu ngữ của cái gọi là Cộng hòa Na-gô-nô Ka-ra-bắclà (NKR)⁵⁰ Báo cáo quan sát thêm như sau:

“Rốt cuộc, làm thế nào Ác-mê-ni-a có thể phủ nhận tác động vào các quyết định được đưa ra và các chính sách được thực thi bởi hai nguyên thủ quốc gia liên tiếp trong các cương vị trước đó với tư cách là “Chủ tịch của NKR”, và “Chủ tịch” của phe ly khai “Hội đồng Lực lượng Tự vệ”. Những quyết định và chính sách đó rõ ràng là lý do tại sao hai cá nhân này, sau đó đã được khen thưởng bằng cách thăng chức lên các vị trí hàng đầu của Ác-mê-ni-a. Nếu chính bản thân Ê-rê-van xem vai trò lãnh đạo trong NKR như một bước đệm tự nhiên trên con đường xây dựng sự nghiệp ở Ác-mê-ni-a - thì chắc chắn, A-déc-bai-gian có quyền coi NKR là sản phẩm của Ác-mê-ni-a và

coi hai điều này là không thể tách rời.⁵¹

Trong cuộc phỏng vấn với nhà báo người Anh Thomas de Waal ngày 15 tháng 12 năm 2000, Tổng thống đương nhiệm của Ác-mê-ni-a, Serzh Sargsyan, đã công khai thừa nhận rằng cuộc chiến đã được Ác-mê-ni-a tung ra và mục đích của nó là một kế hoạch lâu dài nhằm chiếm giữ lãnh thổ của A-déc-bai-gian. Hơn nữa, ông nói rõ rằng, trong giai đoạn quân sự cao điểm của cuộc xung đột, chính xác là phía Ác-mê-ni-a đã phớt lờ các yêu cầu của Hội đồng Bảo an về việc dừng ngay lập tức mọi hoạt động quân sự và chiến sự, nhằm thiết lập một lệnh ngừng bắn lâu dài. Vào thời điểm có khả năng thực sự ngăn chặn đổ máu và cứu mạng sống của hàng ngàn người, các nhà lãnh đạo Ác-mê-ni-a đã lý giải khác. Những lời sau đây của Tổng thống Sargsyan:

“Chúng tôi đã bắt đầu một cuộc chiến như thế này một lần, nhưng tôi không nghĩ rằng chúng tôi có thể làm điều đó lần thứ hai. Nó chỉ đơn giản là không khả thi. Có thể cũng khả thi đó, nhưng có lẽ là phải trong năm mươi hoặc một trăm năm nữa. Khi bạn nói với một người lính: “Đứng lại!” thì anh ta sẽ không tiến tiếp. Ở đây không có sự đảm bảo vững chắc nào cả. Nhìn này, họ nói là, đầu tiên hãy từ bỏ lãnh thổ, sau đó chúng ta có thể xem xét tình hình. Nhưng tại sao họ phải xem lại tình hình? Tại sao? Nó chẳng có ý nghĩa gì cả.”⁵²

Kết luận

Trong suốt thời gian kể từ khi thông qua các nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc, các nỗ lực phớt lờ các cam kết và nghĩa vụ chính trong đó chỉ góp phần làm sâu sắc thêm sự ngờ vực và làm cho triển vọng của việc giải quyết ổn thỏa sớm ngày càng mơ hồ. Căn kết luận rằng thành tựu của hòa bình, an ninh và ổn định là chỉ có thể đạt được khi các hậu quả của việc sử dụng vũ lực bất hợp pháp của Ác-mê-ni-a được xóa bỏ, từ đó đảm bảo rằng việc chiếm đóng các lãnh thổ của A-déc-bai-gian đã chấm dứt và quyền của người A-déc-bai-gian tãn cư được trở về nhà, tài sản của họ được đảm bảo. Đó là những gì luật pháp quốc tế và các nghị quyết liên quan của Hội đồng Bảo an yêu cầu, và đó là điều không thể được coi như một con bài thương lượng trong quá trình giải quyết xung đột. Do đó, từ năm 1994, Tổng thư ký Liên Hợp Quốc đã tuyên bố như sau:

“Quan điểm của Liên hợp quốc dựa trên bốn nguyên tắc đã được đề cập trong các nghị quyết khác nhau của Hội đồng Bảo an. Nguyên tắc đầu tiên là sự toàn vẹn lãnh thổ của A-déc-bai-gian. Nguyên tắc thứ hai là quyền bất khả xâm phạm về biên giới quốc tế; nguyên tắc thứ ba là không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để giành lấy lãnh thổ; và nguyên tắc thứ tư là rút quân ngay lập tức và vô điều kiện khỏi tất cả quân đội nước ngoài khỏi các lãnh thổ bị chiếm đóng của A-déc-bai-gian.”⁵³ 🌟

46 Xem <http://www.president.am/en/serzh-sargsyan/>

47 Văn bản liên lạc CSCE số 301, Prague, 19 tháng 11 năm 1993, trang 8

48 Xem Báo cáo về hậu quả pháp lý của sự xâm lược vũ trang của Cộng hòa Ác-mê-ni-a đối với Cộng hòa A-déc-bai-gian, U.N Doc. A / 63/662, S / 2008/812, đoạn. 47.

49 Xem <http://www.gov.am/en/gov-members/20/>.

50 U.N. Doc. A/63/662-S/2008/812, đoạn. 47.

51 Như trên

52 Xem <http://carnegieendowment.org/2012/02/24/president-interview-andtragic-anniversary/9vpa>. có nhấn mạnh

53 Thông cáo Báo chí, Tổng thư ký, Vụ thông tin Liên hợp quốc, SG/SM/5460, 31 tháng 10 1994.